

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Nordea kannattaa pyrkimystä edistää rajat ylittävää sähköistä tunnistamista ja parantaa sähköisen asiointin ja vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta. Nordea kannattaa myös uuden digitaalisen identiteetin lompakon luomaa mahdollisuutta jokaiselle hallinnoida itseään koskevia henkilötietoja sähköisten attribuuttitodistusten, eli sähköisessä muodossa olevien vahvistettujen tietojen avulla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1183, asetuksen (EU) 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehysten vahvistamisen osalta (jäljempänä ”eIDAS-muutosasetus”) säädetään rajat ylittävästä henkilöllisyyden linkittämisestä, eli jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että luonnollisten henkilöiden henkilöllisyys voidaan linkittää jäsenvaltioiden välillä luotettavasti aina samaan henkilöön hänestä jo olemassa olevien henkilötietojen avulla. Tämän velvollisuuden todetaan kuitenkin koskevan vain niitä tilanteita, joissa jäsenvaltio toimii luottavana osapuolena, eli julkisen sektorin rajat ylittävissä palveluissa.

Henkilöllisyyden linkittämispalvelua ei siten esityksen mukaan ole mahdollista hyödyntää yksityisen sektorin palveluissa.

Esityksessä ehdotetaan, että Digi- ja väestötietovirasto (jäljempänä ”DVV”) toteuttaisi Suomessa henkilöllisyyden linkittämispalvelun. Nordea katsoo, että myös yksityisen sektorin asiointipalveluilla tulisi olla mahdollisuus pyytää käyttöoikeutta DVV:n linkittämispalveluun perustellusta syystä. Kun henkilöllisyyden linkittämisessä on kyse muista jäsenvaltioista tulevien henkilöiden henkilötietojen tai tunnistusvälineen liittämisestä henkilöstä Suomessa jo olemassa oleviin tietoihin, linkittämispalvelun käyttö voisi olla perusteltua etenkin kansainvälisillä markkinoilla toimiville yksityisen sektorin toimijoille. Yksityisen sektorin asiointipalveluissa olisi tärkeää, että esim. Suomen

kansalainen, joka on pitkään asunut ulkomailla ja jolla on uudestaan tarve palveluille Suomessa, olisi mahdollista tunnistaa luotettavasti kaikissa asiointitilanteissa.

Nordea arvioi, että linkittämispalvelun käyttövolyymit julkisen sektorin rajat ylittävissä palveluissa voisivat ehdotetussa muodossa jäädä kokonaisuutena maltillisiksi. Digitaalisen identiteetin ja siihen liittyvän lompakon turvallisuus ja toimivuus edellyttävät yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden luoman ekosysteemin. Nordean näkemyksen mukaan olisi kustannustehokkaampaa, jos ekosysteemi ei tarvitsisi useita turvallisuuden kannalta olennaisia kalliita päällekkäisiä palveluratkaisuja toimiakseen.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Nordea pitää kannatettavana esityksen ehdotusta uudesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, joka mahdollistaa vahvistettujen henkilötietojen osoittamisen myös käyntiasioinnissa.

Sääntely velvoittaa pankkeja tietyissä tilanteissa erikseen vahvistamaan asiakkaan henkilöllisyys ennen kuin palveluita voi tarjota. Arviolta yli miljoonalla suomalaisella ei kuitenkaan nykyisellään ole voimassa olevaa passia tai henkilökorttia, mutta valtaosalla on asiakkuus pankissa. Jos asiakkaalla ei ole voimassa olevaa passia tai henkilökorttia pankin ei aina ole mahdollista palvella asiakasta ennen kuin asiakas hankkii uuden henkilöllisyystodistuksen. Tämä voi kestää useita viikkoja.

Nordean näkemyksen mukaan olisi kuitenkin toivottavaa, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolo ei olisi täysin sidottu passin tai henkilökortin voimassaoloon, vaan voisi olla voimassa vielä esimerkiksi vuoden passin tai henkilöllisyystodistuksen vanhentumisen jälkeen.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

Esityksessä todetaan, että eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pitänyt tärkeänä, että vahvan sähköisen tunnistusvälineen uusimiseen ja myöntämiseen liittyviä väärinkäytöksiä pyritään estämään kaikin käytössä olevin keinoin. Nordea pitää tätä pyrkimystä kannatettavana, mutta arvioi, että esitetyt keinot eivät tulisi kaikilta osin tehokkaasti edistämään tavoitetta.

Esityksessä ehdotetaan, että tunnistusvälineen tarjoajalla olisi jatkossa velvollisuus tarkistaa asiakkaan ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolo poliisin tarjoamasta sähköisestä voimassaolopalvelusta. Asiakkaan henkilöllisyystodistuksen voimassaolon tarkistamisen on esityksessä arvioitu ehkäisevän identiteettivarkauspetoksia varsinkin, kun asiakas tunnistetaan uusilla etätunnistusratkaisulla. Esityksen mukaan henkilön etätunnistus mahdollistaa sen, että kolmas henkilö voisi anastetulla henkilöllisyystodistuksella saada haltuunsa tunnistusvälineen uhrin nimellä. Tämä olisi esityksen mukaan mahdollista esimerkiksi siinä tilanteessa, että tunnistusvälineen tarjoaja tunnistaa tunnistusvälineen hakijan etälukemalla tunnistussovelluksella ainoastaan passin tai henkilökortin koneluettavan rivin sekä sirun tiedot.

Tunnistusvälineen tarjoajana Nordean etätunnistamisen nykyprosessi sisältää muitakin kuin esityksessä kuvattuja vaiheita ja siinä mm. verrataan sirulta ladattavaa kasvokuvaa tunnistusvälinettä hakevan henkilön kasvoihin. Toisen henkilön nimissä olevan tunnistusvälineen myöntäminen olisi käytännössä mahdollista vain siinä tilanteessa, että anastettua henkilöllisyystodistusta hyödyntävä rikollinen olisi kasvopiirteiltään liki identtinen uhrin kanssa. Nordean arvion mukaan esityksessä ehdotettu poliisin sähköisen voimassaolopalvelun pakollinen käyttö tulisi lisäämään ensitunnistamisen luotettavuutta vain vähäisesti, verrattuna esimerkiksi Nordeassa käytössä olevaan toimintamalliin.

Esityksessä myös ehdotetaan, että kaikkien tunnistusvälineiden tarjoajien tulisi luoda tunnistusvälineisiinsä estopalvelu, jonka avulla tunnistusvälineen haltija voisi halutessaan kieltää tunnistusvälineen käytön ensitunnistamiseen haettaessa toista vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Nordea pitää ehdotuksen tarkoituksena ymmärrettävänä, mutta katsoo, että uusi estopalvelu olisi, toisin kuin esityksessä on arvioitu, tunnistusvälineiden tarjoajille merkittävän kallis toteuttaa suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Nordean arvion mukaan ehdotuksen mukaisen estopalvelun käyttöönotto kaikkien tunnistusvälineiden tarjoajien toimesta aiheuttaisi kymmenien miljoonien eurojen kustannuksen ja lisäksi tunnistusvälineen tarjoajille aiheutuisi jatkuvia operatiivisia kustannuksia esimerkiksi tarvittavan asiakaspalvelun järjestämisestä.

Nordean näkemyksen mukaan palvelun laaja hyödyntäminen käyttäjien keskuudessa on myös epävarmaa. Estopalvelu edellyttää, että asiakas itse aktivoi palvelun. Nordea arvioi, että vain harva asiakas aktivoisi oma-aloitteisesti ja etukäteen palvelun käyttöönsä. Todennäköisempää nähdäksemme on, että asiakas ottaisi estopalvelun käyttöön vasta sen jälkeen, kun asiakkaan oma tai lähipiiriin kuuluva henkilön tunnistusväline olisi joutunut väärinkäytön kohteeksi.

Nordea katsoo, että estopalvelun käyttöönoton sijasta olisi käytettävissä muita tehokkaampia keinoja, joilla ensitunnistamisen ketjuttamisen turvallisuutta voisi parantaa. Nordean näkemyksen mukaan olisi mahdollista asettaa kaikille luottamusverkostoon kuuluville tunnistusvälineen tarjoajille vaatimus sisällyttää uuden tunnistusvälineen aktivointiprosessiin lisävarmistus. Maksupalvelulainsäädäntö asettaa jo nykyisellään sähköisen tunnistamisen sääntelyä tiukemmat vaatimukset sähköisille tunnistusvälineille, joita on tarkoitus käyttää myös maksamisessa. Maksupalvelusääntely edellyttää kahden toisistaan erillään olevan turvallisen kanavan käyttöä uuden tunnistusvälineen aktivoimiseksi toista tunnistusvälinettä käyttäen. Nordean tunnistusvälineen aktivointi toista vahvaa tunnistusvälinettä käyttäen edellyttää asiakkaan vahvan sähköisen tunnistamisen lisäksi aktivointikoodin, jonka pankki lähettää esimerkiksi tekstiviestillä asiakkaan aikaisemmin määrittelemään ja vahvistamaan puhelinnumeroon. Ehdotettu tunnistusvälineen aktivoinnin lisävarmistuksen laaja käyttöönotto luottamusverkostossa vähentäisi Nordean näkemyksen mukaan nopeammin ketjuttamiseen liittyvää rikollisuutta ja olisi keinona estopalvelua tehokkaampi, eikä se vaatisi käyttäjiltä aktiivisia toimia. Tämän lisäksi ehdotettu malli vaatisi IT-investointeja vain muutamaa luottamusverkostossa toimiviin tunnistusvälineisiin ja olisi arviomme mukaan myös jatkuvilta operatiivisilta kustannuksiltaan kokonaisuutena halvempi.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Esityksessä mainitaan yhdeksi sähköisten lompakoiden hyvistä puolista sen, että ne olisivat saatavilla yhdenvertaisesti ja riippumatta käyttäjän muista voimassa olevista asiakkuuksista. Nordea katsoo, että olisi tärkeätä myös varmistaa, että palvelun käyttöönottoon liittyvät prosessit ovat kaikille käyttäjille tasapuoliset, eivätkä riippuvaisia käyttäjän muista asiakkuuksista. Ongelmatilanteissa, esim. puhelimen kadotessa tai hajotessa käyttäjän tulisi kyetä uudelleenaktivoimaan lompakkosovellus ilman, että käyttäjän muilla asiakkuuksilla olisi vaikutuksia käytettävyyteen tai aktivointiin nopeuteen. Tämä lisäisi myös lompakkopalveluiden yleistä yhdenvertaisuutta.

Nordean näkemyksen mukaan olisi myös toivottavaa, että ekosysteemin eri toimijoiden mahdolliset vastuut väärinkäytös- ja petostapauksissa olisi selkeämmin kuvattu ja käsitelty ennen lompakoiden julkaisua.

Huomiot luottavia osapuolia koskevista vaatimuksista

Eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakot tarjoavat uusia tapoja henkilöihin liittyvän varmennetun tiedon jakamiseen ja siten myös mahdollisuuden uudenlaisiin innovaatioihin erityisesti teknologisiin ratkaisuihin liittyen. Osittaisena haasteena vielä tällä hetkellä on, että lompakot rakentuvat uusien ja osittain vielä valmistelua ja testausta vaativiin standardeihin.

eIDAS-muutosasetuksessa säädetään digitaalisen lompakon luottavista osapuolista, eli palveluntarjoajista, jotka luottavat lompakosta saataviin tietoihin ja tarjoavat henkilöille palveluita niiden pohjalta. Suomalaisen palveluntarjoajan on rekisteröidyttävä digitaalisen lompakon luottavaksi osapuoleksi liikenne- ja viestintäministeriön ylläpitämään lompakkoa hyödyntävien asiointipalvelujen rekisteriin. Rekisteröityessään luottavan osapuolen on ilmoitettava miten se aikoo käyttää lompakkoa, eli mitä tietoja se aikoo pyytää digitaalisen lompakon käyttäjiltä. Luottava osapuoli ei saa pyytää käyttäjältä mitään muita kuin rekisteröinnin yhteydessä ilmoitettuja tietoja.

Uusien attribuuttitodistusten eli henkilöön itseensä liittyvien tietojen käyttäminen asiointipalveluissa tulee edellyttämään, että luottava osapuoli ilmoittaa ja rekisteröi uudet henkilöä koskevat tiedot, joita sen on tarkoitus jatkossa pyytää digitaalisen lompakon käyttäjiltä. Nordea pitää tärkeänä, että luottavien osapuolien velvollisuus ilmoittaa tiedot ei käytännössä muodostuisi liian työlääksi, kalliiksi tai aikaa vieväksi tehtäväksi, jotta uusien attribuuttitodistusten käyttöönotto lompakossa ei hidastuisi. Attribuuttien hidas käyttöönotto hidastaisi todennäköisesti samalla myös lompakon laajaa käyttöönottoa.

Kunnioittavasti,

Nordea Bank Oyj

Mikko Hiekkataipale

Tunnistautumisen palveluista vastaava johtaja

Group Business Support

Sakari Wuolijoki

Lakiasiaainjohtaja

Group Legal Finland

Salpakari Riina
Nordea Bank Oyj